

„Standardy postępowania wobec dziecka doświadczającego przemocy w rodzinie”

Przemoc wobec dziecka niszczy jego ufność i burzy poczucie własnej wartości. Powoduje przekazywanie postawy akceptacji przemocy z pokolenia na pokolenie. Dzieci, które są często bite, uczą się stosowania przemocy, że „silniejszy ma zawsze rację”.

40 procent polskich dzieci doświadcza w domu przemocy ze strony rodziców lub opiekunów. Dotyczy to nie tylko “patologii”, ale też środowisk dobrze sytuowanych.

Pomoc dziecku możesz zorganizować w oparciu o kilka kroków:

NIEPOKOJĄCE OBJAWY – ZAUWAŻ, NIE IGNORUJ

1. Pozornie przypadkowe urazy
2. Niepokojące zachowanie

zadbanie o dziecko

ROZMOWA

1. Organizacja rozmowy
2. Zasady rozmowy z dzieckiem

DIAGNOZA

1. Kwestionariusz dziecka krzywdzonego (KDK)
2. Określenie zasobów i potrzeb dziecka
3. Włączenie w pomoc dziecku innych specjalistów
4. Notatka – opis dziecka i jego sytuacji

PLAN DZIAŁANIA

1. Określ zadania do wykonania (dla siebie i innych specjalistów)
2. Poszukaj osób wspierających w środowisku dziecka
3. Interdyscyplinarna współpraca

POMOC DZIECKU

Jeżeli uznasz, że sytuacja dziecka wymaga natychmiastowego działania – podejmij interwencję

INTERWENCJA

WSPARCIE OSÓB POMAGAJĄCYCH

1. Zauważ niepokojące objawy (zachowanie, ubiór, zapach, wygląd, ślady na ciele).

Spróbuj dowiedzieć się, jakie są ich przyczyny

- Porozmawiaj z innym pracownikiem (np. opiekunem, pielęgniarką), czy coś niepokojącego zwróciło ich uwagę,
- Porozmawiaj z innym pracownikiem na temat najbliższego otoczenia dziecka, może ma już jakieś podejrzenia;
- Spróbuj poznać rodziców dziecka, prawnych opiekunów, obserwuj wnikliwie,
- Nie ignoruj swojej intuicji.

2. Spróbuj poznać dziecko – porozmawiaj z nim jeżeli jest to możliwe:

- Przygotuj się do rozmowy, stwórz warunki sprzyjające poczuciu bezpieczeństwa dziecka, usiądź obok dziecka, zadбай o coś do rysowania lub zabawy np. lalki, dzięki którym dziecko będzie mogło pokazać to, czego nie jest w stanie nazwać;
*((Rysunki dzieci doświadczających przemocy w rodzinie.
Przedstawiając bezpieczne miejsce, tworzą sceny pozbawione postaci ludzkich. Często jest to łąka, leśna polana, ulubione zwierzę, niebo ("tam jest bliżej Pana Boga i aniołów", "tam jest daleko, nikt mnie nie znajdzie") lub, co jest szczególnie dramatyczne w swojej wymowie, na białej kartce pojawia się mała czarna klatka - w środku odgródzone od świata schowane jest dziecko.))*
- Postaraj się tak pokierować rozmową, aby dziecko odczuło, że jesteś szczerze zainteresowany jego sytuacją i gotowy na wysłuchanie nawet trudnych spraw, dziecko powinno czuć w Tobie siłę i spokój, a także profesjonalizm płynący z doświadczenia – ważne, by nie powodować dodatkowego napięcia u dziecka z odkładaniem rozmowy na kolejne terminy;
- Ważne jest, aby zdjąć z dziecka ciężar tajemnicy, dać mu poczucie, że jego problem jest ważny i trudny, ale nie jest ono odosobnione;
- Pozyskaj od dziecka informacje dotyczące osób je wspomagających pozytywnie np. z dalszej rodziny;
- Staraj się dać dziecku do zrozumienia, że to, co je spotkało, nie przeraża cię i wiesz, co z tym zrobić;
- Powiedz dziecku, że osoba, która je krzywdzi, źle postępuje; zdejmij z dziecka poczucie winy i wstydu;
- Dawaj dziecku do zrozumienia, że jesteś o jego stronie; bądź jego sojusznikiem;
- Używaj języka zrozumiałego dla dziecka;
- Nie oceniaj dziecka;
- Nie próbuj tłumaczyć tego, co się stało, powstrzymaj się z ocenami – dziecko najbardziej na świecie kocha swoich rodziców, nawet jeżeli się ich boi;
- Dbaj o swoją mowę ciała; pochwal dziecko za szczerłość- szczególnie, gdy sprawcami są rodzice, wobec których dziecko chce być do końca lojalne;
- Rozmawiaj z dzieckiem o sposobach w jakich było krzywdzone, o osobach – sprawcach, o okolicznościach towarzyszących krzywdzeniu, o jego uczuciach ;
- Daj dziecku czas, niech mówi w swoim tempie, nie naciskaj, nie wypytuj;
- Zadawaj proste pytania, zamiast pytać: czy bije cię pasem?, spytaj „czym jesteś bity ?”
- Nie obiecuj dziecku, że wszystko teraz będzie dobrze, wytłumacz dziecku, co się będzie działo w jego sprawie?
- Zapewnij dziecko, że zawsze może z tobą porozmawiać;
- Zakończ rozmowę tak, aby dziecko poczuło się silniejsze, daj mu nadzieję;
- Przed pożegnaniem, pobaw się z dzieckiem
- Dotrzymaj podjętych wobec dziecka zobowiązań i deklaracji.

Jeżeli dziecko jest niepełnosprawne intelektualnie pamiętaj, aby zabezpieczyć specyficzne dla tego dziecka potrzeby.

Po rozmowie sporządź notatkę służbową.

3. Sporządź diagnozę dziecka

Diagnoza dziecka jest ważna z różnych powodów – przede wszystkim pozwala ustalić, jakie jest zagrożenie dziecka, czy sytuacja wymaga natychmiastowej interwencji, jak i z kim zaprojektować pomoc dziecku. Ponieważ

krzywdzenie dziecka przyjmuje różne formy, często występujące jednocześnie, proponujemy, aby na tym etapie posługiwać się wystandaryzowanym narzędziem, jakim jest „**Kwestionariusz Dziecka Krzywdzonego**”. (**załącznik nr 7 Polityki Ochrony Dzieci**). Dzięki temu nic nie umknie uwadze. Pracując na Kwestionariuszu określić: wygląd, zachowanie, formy krzywdzenia, a także potrzeby i zasoby dziecka oraz to, kto może być naszym sojusznikiem – „niekrzywdzący” rodzic, dalszy krewny.

Ważne:

jeżeli w czasie kontaktu z dzieckiem stwierdzisz pozornie przypadkowe urazy na ciele – siniaki, zadrapania, oparzenia:

- zaprowadź dziecko do st. pielęgniarki, poproś o udzielenie pomocy medycznej oraz dokonanie opisu stanu dziecka (opis dziecka opatrzony pieczęcią może być później dowodem w sprawie karnej lub rodzinnej);
- jeżeli stan dziecka jest ciężki, powiadom pogotowie ratunkowe;
- sporządź notatkę służbową, w której opiszysz wygląd dziecka, jego dolegliwości, stan oraz podjęte działania.

Jeżeli dziecko znajduje się w sytuacji zagrażającej jego życiu lub poważnym uszczerbkiem na zdrowiu, należy w trybie nagłym oddzielić go od sprawcy i poddać specjalistycznej pomocy (medycznej, psychologicznej, farmaceutycznej, socjalnej).

W tym celu skontaktuj się z:

- **Pogotowiem Policijnym tel. 997/112** lub zgłoś osobiście oficerowi dyżurnemu w komisariacie,
- **Policją** – Zespół ds. Nietletnich funkcjonujący w każdym z komisariatów,
- **Specjalistycznym Ośrodkiem Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie** w Świnoujściu ul. Dąbrowskiego 4 – całodobowy telefon 503 152 153
- **Sądem Rejonowym w Świnoujściu III wydziałem Rodzinnym i Nietletnich** ul. Paderewskiego 6 tel. **91 326 28 34** z wnioskiem o natychmiastowe zabranie dziecka ze środowiska rodzinnego.

PRZYKŁAD POWIADOMIENIA SĄDU RODZINNEGO

Funkcja
Imię i nazwisko
Nazwa placówki
Adres placówki

Świnoujście, dnia

Sąd Rejonowy w Świnoujściu
III Wydział Rodzinny i Nietletnich
Ul. Paderewskiego 6

Zawiadomienie

Na podstawie art. 572 k.p.c. wnoszę o wgląd w sytuację rodzinną małoletniej – imię dziecka, data rodzenia, zamieszkałej na ulicy, z rodzicami – imię i nazwisko.

Wnoszę także o wezwanie na rozprawę świadków:

- imię i nazwisko, adres
- imię i nazwisko, adres

Uzasadnienie:

Rodzice dziecka nienależycie sprawują nad nim opiekę, ponieważ zaniedbują podstawowe funkcje rodzicielskie – dziecko chodzi zaniedbane, niedomyte, bywa, że ma brudne ubrania. Ponadto istnieje podejrzenie, że rodzice dziecka stosują przemoc psychiczną i fizyczną nad dzieckiem w ten sposób, że biją je, straszą, zwracają się do dziecka wulgarnie. Świadkiem takiego

zachowania ojca dziecka była Ojciec prawdopodobnie nadużywa alkoholu, o czym wiemy od pracownika socjalnego Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie.

Z uwagi na powyższe, prosimy o wgląd w sytuację dziecka i podjęcie dalszych, stosownych decyzji.

.....
Podpis składającego zawiadomienie

PRZYKŁAD ZAWIADOMIENIA O PRZESTĘPSTWIE

Funkcja
Imię i nazwisko
Nazwa placówki
Adres placówki

Świnoujście, dnia

Prokuratura Rejonowa w Świnoujściu
ul. Słowackiego 8

Zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa

Dnia, w związku z pełnieniem przeze mnie obowiązków służbowych
Powzięłam informacje o możliwości popełnienia przestępstwa wykorzystania seksualnego/ znęcania psychicznego i fizycznego/ nie alimentacji / rozpijania dziecka, na szkodę małoletniego (imię i nazwisko, data urodzenia, miejsce zamieszkania).

Uzasadnienie:

Z informacji przeze mnie uzyskanych wynika, iż jest ono molestowane seksualnie – dziecko izoluje się od innych, jest nieufne względem innych osób, zdaje się być w ciągłym napięciu (utrzymujący się wysoki poziom lęku).
Wobec powyższego – wnoszę jak na wstępie.

.....
Podpis składającego zawiadomieni

Na co zwracać uwagę?

1. Przemoc fizyczna

Dziecko	Rodziec
ma widoczne obrażenia ciała (poparzenia, ślady po ugryzieniu, siniaki, złamania kości), których pochodzenie trudno jest wyjaśnić, boi się rodzica lub opiekuna, podawane przez nie wyjaśnienia dotyczące raz i siniaków nie są spójne z charakterem obrażeń.	podaje sprzeczne lub nieprzekonujące wyjaśnienia dotyczące obrażeń dziecka, bądź w ogóle odmawia wyjaśnień, stosuje surową dyscyplinę wobec dziecka, w tym kary fizyczne, nadużywa alkoholu lub narkotyków, ciągle obwinia i krytykuje dziecko.

2. Przemoc psychiczna

Dziecko	Rodziec
zachowuje się w sposób nieadekwatny do wieku (w sposób zbyt dorosły lub zbyt infantylny), wykazuje zaburzenia jedzenia (nie dojada, nadmiernie się objada, wymiotuje), jest opóźnione w rozwoju fizycznym bądź emocjonalnym, moczy się, bądź zanieczyszcza kałem, samookalecza się, ma problemy ze snem, nocne koszmary, boi się chodzić spać.	ciągle obwinia, poniża i strofuje dziecko, nie interesuje się problemami dziecka, otwarcie odrzuca dziecko, faworyzuje jedno z rodzeństwa, w oczekiwaniach i wymaganiach wobec dziecka nie bierze pod uwagę jego możliwości, nadużywa alkoholu lub narkotyków.

3. Przemoc seksualna

Dziecko	Rodzic
przejawia dziwne bądź niezwykle dla swojego wieku zachowania seksualne (np. jest nadmiernie rozbudzone, dużo mówi o seksie), jest wycofane, depresyjne, zachowuje się infantylnie, ma trudności w relacjach z rówieśnikami, odmawia przebierania się w towarzystwie innych (np. przed zajęciami sportowymi), nadużywa alkoholu lub narkotyków, pogorszyło się w nauce, ma trudności z chodzeniem lub siadaniem, poświadcza bólu intymnych części ciała, jest w ciąży lub jest chore wenerycznie, ucieka z domu, chwali się nagłym przypiływem gotówki lub prezentów.	przekracza dopuszczalne granice w kontakcie fizycznym z dzieckiem (np. podczas zabawy), nadużywa alkoholu lub narkotyków, nie utrzymuje relacji z osobami spoza najbliższej rodziny, przejawia nadopiekuńczość w stosunku do dziecka, ogranicza kontakty dziecka z rówieśnikami.

4. Zaniechywanie

Dziecko	Rodzic
często jest nieobecne w szkole lub przedszkolu, kradnie jedzenie bądź pieniądze kolegom, żebrze, nie otrzymuje koniecznej opieki medycznej: szczepień, okularów itp., jest często brudne, nieprzyjemnie pachnie, często jest ubrane nieodpowiednio do pogody, pije alkohol lub zażywa narkotyki, mówi, że w domu nie ma osoby, która mogłaby się nim zająć, popełnia czyny niezgodne z prawem np. akty wandalizmu, kradzieże.	nie interesuje się sprawami dziecka, jest bezradny życiowo lub pogrążony w depresji, często nie dociera na umówione spotkania, nadużywa alkoholu lub zażywa narkotyki, całymi dniami przebywa poza domem, pozostawiając dziecko bez opieki.

Postępowanie w przypadku stwierdzenia sygnałów wskazujących na występowanie przemocy wobec dziecka

W rodzinie, która krzywdzi dziecko, działają silne mechanizmy zaprzeczania, co sprawia, że często nie widzi ona problemu i odrzuca pomoc. Celem interwencji jest przełamanie mechanizmów obronnych, pokazanie rodzinie prawdy o jej sytuacji i stworzenie warunków do korzystania ze specjalistycznej pomocy. Każde działanie adresowane do jednej z osób w rodzinie, może wpłynąć na zmianę w całym systemie, a tym samym na sytuację i bezpieczeństwo dziecka. Zazwyczaj najskuteczniejsze są oddziaływania na cały system rodzinny (spotkania z wszystkimi członkami rodziny), jednak w przypadku rodzin dotkniętych alkoholizmem, kazirodztwem lub przemocą najczęściej nie jest to możliwe, szczególnie w pierwszej fazie pracy z rodziną. Dlatego konieczne jest oddziaływanie na każdą z osób osobno.

Z punktu widzenia ochrony i bezpieczeństwa dziecka niezwykle ważne jest znalezienie w rodzinie sojusznika, który będzie ochraniać dziecko „od wewnątrz” w czasie prowadzenia działań interwencyjnych. Użyteczne jest tu dokonanie rozróżnienia pomiędzy rodzicem, który krzywdzi dziecko w sposób aktywny, stosując wobec niego przemoc, a tzw. rodzicem „niekrzywdzącym”, który jest biernym świadkiem przemocy wobec dziecka, a czasami sam także jest ofiarą. Optymalny model interwencji polega na pozyskaniu do współpracy rodzica „nie krzywdzącego” jako sojusznika dziecka, podjęcie razem z nim działań skierowanych na powstrzymanie sprawcy przemocy i jednoczesne objęcie samego dziecka konieczną pomocą z zewnątrz.